

Ni sol ni de dol

José Agustín Goytisolo, traductor i divulgador de poemes catalans

JORDI VIRALLONGA

Fa temps vaig adreçar una carta al director d'un diari d'àmbit estatal en la qual feia constar la meua preocupació pel fet que s'anomenés poeta castellà a un poeta que, essent català, escriu en castellà; perquè em sembla perillosa aquesta identificació de llengua amb cultura que solen propiciar ideologies molt diferents a les suposades a l'esmentat diari. El mateix rotatiu titulava després un dels seus editorials així: "Los claroscuros catalanes", per referir-se únicament als contrastos polítics del molt honorable Jordi Pujol. Aquest cop ja no em vaig escarrassar a escriure, perquè tampoc no crec que aquesta vegada corregissin el vull creure que involuntari error en el qual ja no solen caure ni tan sols alguns mitjans de difusió que abans ho fomentaven.

Tot això ve a tomb de José Agustín Goytisolo, però podria referir-se a tots aquells escriptors que, essent catalans, no s'expressen en català —com tampoc no pintaven o esculprien en català Miró o Llimona—, i que es mantenen sense cap dol gaudint de l'abandó i l'oblit, no de la majoria d'intel·lectuals d'aquest país, que continuen sense fer distincions per raó de llengua emprada, sinó de l'actual govern de la Generalitat.

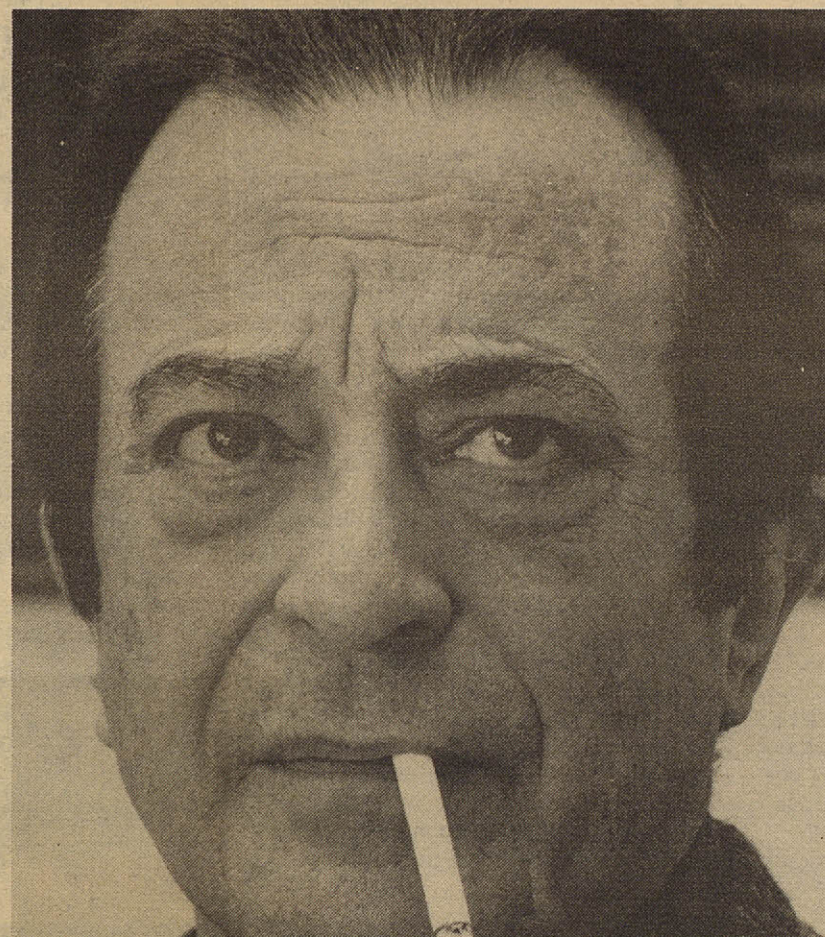
El present article no vol més que recordar el treball de Goytisolo, entre d'altres, en fomentar i traduir al castellà versos que foren molt ben rebuts per tota la crítica estatal i per la d'un bon nombre d'estats europeus, l'URSS inclosa, i americans. Però val a dir que, més enllà del seu aspecte literari, s'aconseguí també

fer conèixer la cultura catalana i donar-li una vasta dimensió sociocultural. Baltasar Porcel deia respecte a això a "La Vanguardia" el 28 de setembre del 1969: "Toda literatura pequeña en demografía, como la catalana o la sueca, necesita para su ufanía de un público más amplio, de un lado, y de otro de una lengua- puente hacia el resto de idiomas. Para el escritor catalán esta lengua puente es, de toda evidencia, el castellano. Es o debe ser, o ambas cosas a la vez, porque circunstancias histórico-políticas han desviado y frenado con demasiada frecuencia esta cuestión, tan meridiana desde un planteamiento puramente cultural. El lector castellano y la vía internacional que el castellano posee son un mercado y un conducto que, forzosamente, tiene que aprovechar la literatura catalana". No cal dir que la por del ministeri franquista no era tant envers el fet que es publicassin obres en català; a partir dels 60 ho permetia, òbviament prèvia censura: Pere Quart, Fuster, Espriu, Sagarra, Salvat, Rodoreda o Villalonga, que ara recordi; la por era envers el fet que el castellà vehiculés el coneixement de la llengua i la cultura catalanes cap a l'interior i cap a Centre i Sud d'Amèrica fonamentalment.

Preocupació per Catalunya

En aquest aspecte cal remarcar l'impagable esforç de Carlos Barral, que des de les seves editorials i amb els premis "Biblioteca Breve" i "Formentor" va atraure cap a Barcelona escriptors d'Amèrica Llatina i els va propiciar de conèixer la realitat catalana que després divulgaren.

L'any 1968 apareix l'antologia

SALVADOR SANJUÁN

José Agustín Goytisolo, poeta i "exportador" de poemes

"Poetas catalanes contemporáneos", preparada per José Agustín, que s'exhaureix al cap de tres mesos de ser editada. Aquesta antologia, en principi pensada en tres volums, recull poemes de Carner, Riba, Foix, Salvat, Manent, Pere Quart, Rosselló-Pòrcel, Espriu, Vinyoli i Ferrater. Però des d'anys abans Goytisolo donava xerrades sobre poesia catalana i escrivia articles sobre aquest tema a la resta de la península i a revistes estrangeres.

La seva primera traducció en llibre data de l'any 1963, quan tradueix "La pell de brau", que prologa Maria Aurèlia Capmany i edita "Ruedo Ibérico" a París amb textos confrontats i una portada de Tàpies. El 1979 col·labora amb Pere Gim-

fer i José M. Valverde en la traducció de l'obra completa de Gabriel Ferrater, que amb el títol "Mujeres y días", edita "Seix Barral". Paral·lelament publica els "50 poemas de Salvat-Papasseit" i un any després els "Cuarenta poemas" del seu gran amic Joan Vinyoli, que amb motiu de la seva mort defensarà públicament i apassionada. A principis dels 80 tira endavant un vell projecte anomenat "Marca Hispànica", col·lecció de poesia catalana traduïda al castellà amb textos bilingües, per tal que lectors, i estudiants de qualsevol institut, col·legi o universitat de parla castellana o amb departament d'Hispàniques, coneguin el que s'estava fent aquí. A més de dirigir la col·lecció tradueix "Les acàcies salvat-

ges", de Marià Manent; "Nabí", de Josep Carner; "Algú m'ha cridat", de Joan Vinyoli; "La poesia completa", de Rosselló-Pòrcel i "Del joc i del foc", de Carles Riba, poeta a qui prologa "Les elegies de Bierville", brillantment traduïdes per Costafreda. D'altra banda cal remarcar la preocupació que pels esdeveniments de Catalunya ha mostrat sempre Goytisolo, encara que, en certs aspectes, aquesta preocupació coincideixi o no amb la d'altres, i quasi mai amb la d'aquells que continuen esbrinant si realment el problema rau en el fet de saber si és català aquell que toca el piano en català.

Oda a Barcelona

Goytisolo reclamava sense embuts l'ús del català a les escoles l'any 1966; aquest diari es va fer ressò de les seves manifestacions. Vint anys després escrivia l'encara inèdita "Oda novíssima a Barcelona" a la presentació d'aquesta ciutat a París com a seu de les properes Olimpíades. Els exemples podrien continuar recordant poemes: "Ha muerto Carles Riba"; a Costafreda: "Del otro lado"; Ferrater: "Los motivos auténticos del caso"; Todó: "Catálogo de pintura"; Gaudí: "Petitorio...". O l'organització de cicles de conferències. En el titulat "Catalunya i Barcelona en la literatura de postguerra", ell parlà sobre Riba.

El nom de molts altres escriptors catalans que escriuen en castellà, a més dels ja esmentats, podrien afegir-s'hi: Gil de Biedma, Badosa, Marco, Izquierdo, Marsé, Vázquez Montalbán, els Carandell, Ferran, Pepe Corredor, Giménez-Frontín, i tants d'altres, que encara col·laboren amb els escriptors en català, per elevar i donar a conèixer la llengua i la cultura d'aquest país arreu del món, a més de posar-la en l'exigència dels corrents europeus, traient-la, alhora, de les puríssimes —i "políticament rendibles"— violes a les quals altres ens volien —i volen, ara en musicals floretes d'avançada tecnologia— fer tornar. ●